

12 Andreeva Olena Factors which determine the involvement of elderly people to health recreational physical activity / Olena Andreeva, Anna Hakman, Larissa Balatska. – Trends and perspectives in physical culture and sports: The VIth Edition international scientific conference (Suceava, 26-27th of May 2016). – Suceava: University «Ștefancel Mare». – P. 41-46.

Reference:

1. Hakman A. (2017). Problemy orhanizatsii rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti u strukturi dozvillia liudei pokhyloho viku. Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Fizychna kultura. 2017. S. 42-46.
2. Hakman A., Moseichuk Yu., Medved A., Muzhychok V. (2017). Motyvatsionnye pryorytety rekreatsionno-ozdorovitelnoi deiatelnosti liudei raznoho vozrasta. «Sport. Olimpism. Sănătate»: Congres Științific Internațional (Editia a II-a), 26-28 octombrie 2017: [etal Chișinău: USEFS, 2017. S. 100.
3. Hakman A. (2017). Fitnes-klub yak forma aktyvizatsii zhyttievoi pozytsii litnoi liudyny. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia: nauково-praktychnyi zhurnal. № 3, 2017. S. 25-30.
4. Hakman A. V., M. Yu. Baidiuk (2017). Zakordonnyi dosvid rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti u ramkakh dozvillia z liudmy pokhyloho viku. Molody vcheny, 2017 / 3 (43). S. 116-120.
5. Hakman A. V., L. V. Balatska, T. I. Liasota (2016). Vplyv rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti na upovilnennia starinnia orhanizmu. Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizychno vykhovannia, sport i zdorovia liudyny. 2016. S. 91-98.
6. Hakman A. V. (2017). Osoblyvosti upravlinnia rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti liudei pokhyloho viku v umovakh fitnesklubu. Molod ta olimpiyskyi rukh: Zbirnyk tez dopovidei X Mizhnarodnoi konferentsii, 24-25 travnia 2017 roku [Elektronnyi resurs]. K., 2017. S. 241.
7. Krutsevych T. Yu., Bezverkhnia H. V. (2010). Rekreatsiia u fizychnii kulturi riznykh hrup naselennia. K.: Olimpiiska literatura, 2010. 248 s.
8. Lukianova L. B. Osvita liudei tretoho viku: realii, problemy, perspektyvy. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pptp/2010_3_1/Lukjanova.pdf
9. Fedoriuk A. V., Popel S. L., Blotskyi S. M. (2014). Rekreatsionnaia aktyvnost y psykhofyzicheskie sostoianye prepodavatelei vysshnykh uchebnykh zavedenyi v vozraste 55-65-y let. Visnyk MDPU im. I. P. Shamiakina. № 3 (44). S. 97-102.
10. Pavlova Yu. O. (2017). Kontseptualni zasady vykorystannia ozdorovcho-rekreatsiinykh tekhnolohii dlia polipshennia yakosti zhyttia naselennia (na prykladi osib litnoho viku). Visnyk Chernihivskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu. Seria: Pedahohichni nauky. № 143. S. 300-303.
11. Fediai I. O. (2017). Funktsii rekreatsiinoi diialnosti liudyny. Fizychna rehabilitatsiia ta rekreatsiinoozdorovchi tekhnolohii. № 2. S. 98-104.
12. Andreeva Olena, Hakman Anna, Balatska Larissa (2016). Factors which determine the involvement of elderly people to health recreational physical activity. Trends and perspectives in physical culture and sports: The VIth Edition international scientific conference (Suceava, 26-27th of May 2016). Suceava: University «Ștefancel Mare». P. 41-46.

DOI 10.31392/NPU-nc.series.15.2020.6(126).11
УДК: 796-055.2:316.244(6-17:5-15)

Дьоміна А.А.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту
Національний університет фізичного виховання і спорту України

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ В РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО СПОРТУ В МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ

Розвиток жіночого спорту в цілому залежить від значної кількості факторів та чинників, які прямо або опосередковано впливають на цей процес. Становлення жіночого спорту в мусульманських країнах стикаються з додатковими перешкодами у вигляді соціоісторичних та соціокультурних особливостей ісламського консервативного суспільства. Але, останні десятиліття процес розвитку жіночого спорту значно активізувався, в мусульманських країнах, зокрема. Значна роль у процесі становлення жіночого спорту відіграє Міжнародний олімпійський комітет у співпраці зі світовими організаціями.

Ключові слова: Жіночий спорт, мусульманство, Міжнародний олімпійський комітет, МОК.

Деміна Алена Анатольевна. Роль Международного олимпийского комитета в развитии женского спорта в мусульманских странах. Развитие женского в целом зависит от значительного количества факторов, которые прямо или опосредованно влияют на этот процесс. Становление женского спорта в мусульманских странах сталкиваются с дополнительными преградами в виде социоисторических и социокультурных особенностей исламского консервативного общества. Но, последние десятилетия процесс развития женского спорта значительно активизировалось, в мусульманских странах, в частности. Значительная роль в процессе становления женского спорта играет Международный олимпийский комитет в сотрудничестве с мировыми организациями.

Ключевые слова: женский спорт, мусульманство, Международный олимпийский комитет, МОК.

Domina A. The role of the International Olympic Committee in the development of women's sports in Muslim countries. The development of women's sports as a whole depends on a significant number of factors that directly or indirectly influence this process. The development of women's sports in Muslim countries faces additional obstacles in the form of socio-historical and socio-cultural features of Islamic conservative society. But, in recent decades, the process of women's sport

development has intensified significantly, in Muslim countries in particular. A significant role in the process of becoming a women's sport is played by the International Olympic Committee in cooperation with the world organizations

Key words: women's sports, Islam, International Olympic Committee, IOC.

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел: останнім десятиліттям питання жіночого спорту набувають все більшого значення не лише всередині окремих країн, а і на вищому міжнародному рівні. Вже не лишилось країн, в збірні команди яких не були б включені жінки, особливо це стосується мусульманських країн. Особлива роль в фемінізації спорту в країнах, в яких основною релігією є іслам, належить Міжнародному олімпійському комітету. Нині, питання гендерної рівності в олімпійському спорті посідає одну з провідних місць в сучасній політиці МОК.

Міжнародний олімпійський комітет завдяки своєму авторитетові в світі та сталими стратегіями розвитку олімпійського спорту в цілому, чинять значний вплив на процес становлення жіночого спорту там, де це потрібно, а особливо в консервативних мусульманських країнах. Історії відомі конкретні приклади прямого дипломатичного впливу МОК на держави Близького Сходу, який закінчився включенням жінок до збірних команд і виступу їх на Іграх Олімпіад.

Pfister G. зазначає, що важливу роль у розвитку жіночого спорту в країнах із традиційним мусульманським укладом життя, велике значення має політична воля та позиція найвищого керівництва країни [6].

Nakamura Yuka переконаний, що навіть одягнувши жінок в хіджаб неможливо стримати природний процес розвитку, який залежить не лише від внутрішніх факторів, але і від глобальних світових, геополітичних процесів [5].

Важливим фактором, на думку Murgay S.J., розвитку також є самоорганізація жінок у різноманітні фундації, асоціації та федерації, які вбачають основною своєю метою допомога жінкам у їх боротьбі за права, в тому числі за право занять фізичною культурою і спортом [9].

Mitchell S. зазначає в своїх дослідженнях хронології участі жінок в Олімпійських іграх, що Міжнародний олімпійський комітет не завжди сприяв участі жінок в Іграх, але останні десятиліття ситуація значно змінилась, оскільки світові організації такі як: ООН, ВООЗ тощо, започаткували гуманітарну кампанію за гендерну рівність в усіх галузях життя [4].

Mahfaud A. переконаний, що великий вплив на рівень розвитку жіночого спорту в країні або регіоні відіграють внутрішні фактори, такі як: економічна ситуація, політичний стан, відсутність чи наявність конфліктів, соціальний устрій тощо [3].

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу обґрунтувати роль Міжнародного олімпійського комітету в розвитку жіночого спорту в мусульманських країнах.

Методи дослідження – вивчення та аналіз науково-методичної літератури та матеріалів мережі Інтернет, індукції та дедукції, порівняння і узагальнення.

Виклад основного матеріалу: згідно дослідження, яке було проведено в 2015 році Pew Research Center estimate, в світі налічується більше ніж 1,8 млрд мусульман, що складає близько четвертої частини населення Землі. Ісламська умма (община) охоплює більше ніж 120 країн світу, які розміщені географічно переважно в Центральній, Південній, Південно-Східній Азії та Північній Африці [10]. В 28 країнах Іслам – є державною релігією. Також, дослідження доводять, що ісламська умма демонструє стійку тенденцію до зростання, що свідчить про те, що навіть в сучасних умовах глобальної індустріалізації та високих технологій, панування науки – релігія має значний опосередкований вплив на соціальний фон та клімат в деяких регіонах світу. Тобто, згідно нашого дослідження релігія не має прямого впливу на, наприклад заняття жінками спортом, але значною мірою формує соціальний уклад життя, традиції, вірування, культурне життя тієї чи іншої країни або регіону [1,2].

Очевидно, що існує низка перешкод на шляху до занять спортом жінками країн мусульманського світу, що має статистичне підтвердження в числі представниць збірних команд з різних видів спорту, оскільки є певні заборони щодо одягу та поведінки. Наприклад, мусульманській жінці не дозволено з'являтися на широкий загал в гімнастичному купальнику, більш за те, жінки виховані в ісламській традиції будуть відчувати психологічний дискомфорт в такому вигляді.

Останніми роками широкого резонансу в засобах масової інформації отримала дискусія щодо необхідності одягати хіджаб спортсменками. Основні тези обговорення виглядають наступним чином: необхідно дозволити жінкам брати участь в змаганнях з легкої атлетики, гімнастики, плавання тощо, але обов'язково в хіджабі, але опоненти цієї точки зору зазначають, що у видах спорту, де існують конкретні стандарти та вимоги до екіпірування не можуть бути змінені в залежності від віросповідання, а особливо це стосується видів екіпірування, які можуть вплинути на результат у випадку його заміни [8,9].

Здебільшого жінки мусульманських країн, особливо з консервативним устроєм життя, представлені в наступних видах спорту, в збірних командах: стрільба з луку, єдиноборства, ігрові види спорту (настільний теніс, баскетбол, футбол тощо), в меншій мірі – легка атлетика, важка атлетика, хокей на траві та ін.

Серед основних перешкод, з якими стикаються мусульманські жінки на шляху до занять спортом є: відсутність доступної інфраструктури, відсутність жіночого тренерського складу, відсутність спеціальних програм тренувань, відсутність схвалення батьків і родини, відсутність прикладу для наслідування тощо [2].

Соціокультурні традиції ісламських країн – це сформовані століттями соціальні стереотипи, які й до сьогодні можуть впливати на побут та життя людей. Це підтверджується тим фактом, що існують країни, переважна більшість населення яких сповідує Іслам, але побут є соціально відкритим і жінки мають ті самі права, що і чоловіки. Мова йде про такі країни як: Бахрейн, Оман, ОАЕ (деякі штати), Йорданія, Азербайджан, Казахстан, Ліван тощо. Кожна з країн має свою історію розвитку, що вплинуло на ступінь розвитку та соціокультурне життя і змінювало його.

Велику роль в розвитку жіночого спорту в світі в загалом і мусульманських країнах зокрема, відіграють різноманітні організації, асоціації, федерації, державні органи управління, світові фонди тощо. Так, одну з провідних місць серед загальної переліку посідає Міжнародний олімпійський комітет, які власне і є провідною світовою організацією, основною метою якої є розвиток та популяризація олімпійського руху в світі. Згідно Олімпійської хартії – одна з головних своїх завдань МОК вбачає в протидії всіх форм дискримінації, зокрема і гендерних [8]. Завдяки політиці гендерної рівності, яка має місце

останні роки, на останніх Іграх Олімпіад було 50/50 жінок і чоловіків, які брали участь. Що ж стосується країн мусульманського світу, то ту ситуація дещо відрізняється від загальної динаміки до фемінізації. В 2008 році на Іграх Олімпіади в Пекіні Саудівська Аравія, Катар і Кувейт відмовили жінкам в участі Іграх. Отже, ряд держав арабського регіону до 2012 року взагалі не включали жінок до своїх національних збірних команд, але шляхом жорсткого дипломатичного впливу Міжнародного олімпійського комітету, на Іграх XXX Олімпіади в Лондоні лише одна країна – Західна Сахара не представила жінок в команді, оскільки не встигли підготувати нікого до Ігор [8]. Так, Міжнародним олімпійським комітетом було погоджено рішення щодо виключення Кувейту з міжнародного олімпійського руху, якщо правління країни продовжить своє втручання в діяльність національного олімпійського комітету, зокрема в питання участі жінок в Іграх Олімпіад.

Основною рушійною силою, яка забезпечує імплементацію політику гендерної рівності в олімпійському спорті в МОК – є комісія «Жінка і спорт», яка також сформована в усіх Національних олімпійських комітетах країн-учасниць олімпійського руху. Основним завданням комісії – є фокусування на проблемах жінок-спортсменок, а також забезпечення гендерної рівності в Олімпійському русі.

Також, серед глобальних кроків Міжнародного олімпійського комітету щодо забезпечення участі жінок в Олімпійському русі є включення та розширення програми змагань для жінок. Наприклад, в 2012 році було включено жіночий бокс до програми Ігор XXX Олімпіади. Також, Міжнародний олімпійський комітет підтримав, у свій час, проведення Ісламський ігор для жінок в Ірані (1993, 1997, 2001 та 2005 р.р.), а також в 2008 році жіночий чемпіонат країн Перської затоки.

Міжнародний олімпійський комітет запровадив платформу для освіти та підтримки атлетів під час їх активної спортивної кар'єри і після її закінчення – Athlete 365. Одним із програм цієї платформи є «Прокладання шляху для мусульманських спортсменок». Головним ментором програми для жінок є член комісії атлетів МОК Аїа Медані. Вона як одна з провідних спортсменок, яка виступала в п'ятиборстві, сучасності й будучи представницею мусульманського Єгипту як ніхто інший відчуває проблеми та перешкоди з якими стикаються спортсменки з ісламського світу. Аїа Медані брала участь в трьох Іграх Олімпіад в сучасному п'ятиборстві, вона є пристрасним прибічником носіння жінками-мусульманками, які займаються спортом хіджабу під час змагань.

Платформа Athlete 365 є надзвичайно гнучкою для користувачів, особливо це стосується представниць з маленьких країн чи тих, чий голос, ймовірно, не буде звучати на широкий загал. Тому, платформа дає можливість спортсменкам, в даному випадку, мусульманками бути почутими й тримати зв'язок з представниками різних комісій Міжнародного олімпійського комітету. Також, через цю платформу, жінки мають повний доступ до усіх курсів, брошур, майстер класів, які пропонують Athlete 365.

Згідно нашого дослідження, яке полягало в оцінці експертних думок щодо питання які ж організації найбільше впливають на розвиток жіночого спорту в країнах Північної Африки та Близького Сходу, було визначено, що приватні (комерційні) організації, благодійні фонди, громадські та освітні організації – найбільше чинять вплив, а Міжнародний олімпійський комітет і світові організації – найменший, на думку експертів. Але дане опитування не включало в себе мету – отримання інформації з урахуванням глобальності цього впливу. Наприклад, приватні організації дійсно мають гнучкі бюджети і мають змогу точково і швидко реагувати на виклики, але цей вплив буде місцевим. А от МОК та світові організації мають глобальний вплив в рамках країни або навіть регіону, щодо окремих питань. Тому, експерти зійшлись в своїх думках в тому, що Міжнародний олімпійський комітет закладає основу та базис для формування політики щодо жіночого спорту в середині окремих країн та регіонів. На основі рішень МОК, країна вимушена приймати відповідні рішення, які дають можливість займатися фізичною культурою та спортом жінками мусульманських країн [8,9].

Всім відомі революційні події 2011 року, які не оминули жодної держави Північної Африки та Близького Сходу, значно відкинув назад процес розвитку та гуманізації жіночого спорту. Події «Арабської весни» призвели до великого потоку біженців з цих країн до Європи. Були сформовані табори біженців, які приймали набагато більше постраждалих, а ніж було передбачено технічними характеристиками місця. В таборах постійно проживали цілі родини з дітьми, а головне, що населення постійно збільшувалось природним способом. Це стало великою проблемою для країн Європи, оскільки в першу чергу, мусульманське населення, особливо арабської групи, не гнучке до асиміляції і вони формують навколо себе свої власні умми. Було запроваджено велику кількість різноманітних програм від різних організацій, які служили одній меті.

Міжнародний олімпійський комітет, проаналізувавши ситуацію, яка склалась, після фундаментальних консультацій на різних рівнях, прийняв рішення сформувати команду біженців, які будуть брати участь в Іграх Олімпіад, але під Олімпійським прапором, що значно покращило становище елітних атлетів, які постраждали від різного роду конфліктів в середині їх країн.

Вперше команда біженців з'явилась на Іграх XXXI Олімпіади в Ріо-де-Жанейро у складі 10 атлетів, які змагались в 3 видах спорту. Серед них було 4 жінки, три з них з мусульманських країн. А саме: Роуз Локоньєн – 800 м біг (Південний Судан), Анджеліна Нада Лоаліт – 1500 м біг (Південний Судан), Юсра Мардіні – плавання 200 м вільним стилем (Сирія). Головою олімпійської делегації було призначено кенійку, багаторазову рекордсменку світу в бігу на різних дистанціях – Теглу Лорупе.

Для того, щоб потрапити в збірну біженців було встановлено всього два основних критерії: мати високі спортивні результати, які б відповідали рівню Ігор Олімпіади і мати офіційно підтверджений ООН статус біженця.

На позачерговій сесії МОК, яка відбулась в Буенос-Айресі в 2018 році було прийнято рішення, що на Іграх Олімпіади в Токіо 2020 році не менше ніж 50 спортсменів матиме змогу увійти до складу збірної команди біженців. Томас Бах зазначив: «Ми обрали 51 чи 52 спортсмени-біженці, яких ми ідентифікували, але цей пул може розширится до початку Ігор XXXII Олімпіади в Токіо».

Оскільки всім спортсменам необхідно буде виконати кваліфікаційні нормативи, точне число потенційних учасників складно назвати зараз.

Міжнародний олімпійський комітет, на рівні з елітним спортом та змаганнями, підтримує також різноманітні

культурні заходи, які організовані для популяризації занять спортом жінками з ісламських країн. Заходи включають в себе різноманітні рекламні кампанії в мусульманських країнах, фото-виставки, освітні спортивні програми для школярів, телевізійні проекти, спортивно-масові заходи тощо.

Одним з найбільших проектів, який отримав статус міжнародного була фото-виставка в Лондоні «Неу'Ya» присвячена арабським жінкам, які займаються спортом. Виставка включала в себе 50 портретів арабських жінок-спортсменок з 20 країн світу.

Міжнародний олімпійський комітет близько працює з Національними комітетами Катару та Саудівської Аравії в напрямку інтенсифікації діалогу з жінками-спортсменками всередині країн і сприяння їх занять спортом, розширенню переліку видів спорту, в яких представлені жінки тощо.

Висновки. Отже, питання занять спортом жінок-мусульманок, нині набувають все більшої актуальності, оскільки політика Міжнародного олімпійського комітету направлена на усунення будь якої дискримінації в Олімпійському русі, а особливо гендерної – є одним із основних його завдань. Жінки-мусульманки стикаються з великою кількістю перешкод на своєму спортивному шляху, в силу культурних особливостей сформованих на основі мусульманських традицій.

Міжнародний олімпійський комітет займає провідне місце в процесі розвитку жіночого спорту в Олімпійському русі. Тісно співпрацюючи на дипломатичному рівні з Національними олімпійськими комітетами країн мусульманського світу, МОК сприяє покращенню цієї ситуації. Також, МОК підтримує різноманітні ініціативи щодо залучення жінок-мусульманок до олімпійського руху.

Перспективи подальших досліджень. Результати даного дослідження сприятимуть розширенню знань щодо жіночого спорту в мусульманських країнах та може бути використане для підготовки наукових робіт та навчальних матеріалів в царині олімпійського та професійного спорту.

Література

1. Дьоміна АА. Релігія як чинник формування соціокультурних умов виникнення жіночого спорту в країнах Північної Африки та Близького сходу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2016;4(74): 24–7.
2. 3. Дьоміна АА. Сучасні тенденції розвитку жіночого спорту в країнах Північної Африки та Близького Сходу. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016;1: 21–6.
3. Mahfoud A. Sport, Politics and Society in the Arab World (Global Culture and Sport Series). Macmillan publishing co, Hampshire RG21 6XS, England; 2011. p. 68-82.
4. Mitchell S. Women's participation in the Olympic Games 1900–1926. J. Sport. History. 1977;2:208-28.
5. Nakamura Yuka. Beyond the Hijab: Female Muslims and Physical Activity. Women in Sport & PhysicalActivity, ProQuest. Web, 7 October 2009. p. 21-2.
6. Pfister G. Women and Sport in the Iran: Keeping Goal in the Hijab. In: Hartmann-Tews I., Pfister G, editors. Sport and Women. Social Is-49gertrud pfister sues in International Perspective. London: Routledge; 2003. p. 207-23.
7. Qatar Women's Sport Committee [Інтернет]. Доступно: <http://www.olympic.qa/en/AboutQOC/Pages/Programmes-and-Initiatives.aspx>.
8. International Olympic Committie [Інтернет]. IOC; 2018. Доступно: www.ioc.com.
9. Global Fund for Women [Інтернет]. 2016. Доступно: www.globalfundforwomen.org.
10. Worldometers [Інтернет]. 2017. Доступно: <http://www.worldometers.info/world-population>

References

1. Domina A. Religion as a factor in shaping socio-cultural conditions of women's sport in North Africa and the Middle East. Scientific Journal Pedagogical Dragomanova University. Series 15 : Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2016;4(74): 24–7.
2. Domina A. Current trends in women's sports in North Africa and the Middle East. Sports Bulletin of the Dnieper. 2016;1: 21–6.
3. Mahfoud A. Sport, Politics and Society in the Arab World (Global Culture and Sport Series). Macmillan publishing co, Hampshire RG21 6XS, England; 2011. p. 68-82.
4. Mitchell S. Women's participation in the Olympic Games 1900–1926. J. Sport. History. 1977;2:208-28.
5. Nakamura Yuka. Beyond the Hijab: Female Muslims and Physical Activity. Women in Sport & PhysicalActivity, ProQuest. Web, 7 October 2009. p. 21-2.
6. Pfister G. Women and Sport in the Iran: Keeping Goal in the Hijab. In: Hartmann-Tews I., Pfister G, editors. Sport and Women. Social Is-49gertrud pfister sues in International Perspective. London: Routledge; 2003. p. 207-23.
7. Qatar Women's Sport Committee [Інтернет]. Доступно: <http://www.olympic.qa/en/AboutQOC/Pages/Programmes-and-Initiatives.aspx>.
8. International Olympic Committie [Інтернет]. IOC; 2018. Доступно: www.ioc.com.
9. Global Fund for Women [Інтернет]. 2016. Доступно: www.globalfundforwomen.org.
10. Worldometers [Інтернет]. 2017. Доступно: <http://www.worldometers.info/world-population>